

ХЕРСОН

ЧЕРНІГІВ

МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ РЕФОРМ

ЛУЦЬК

ОДЕСА

ЛЬВІВ

КИЇВ

СУМИ

ДОНЕЦЬК

ХАРКІВ

**Моніторинг регіонів
ПУЛЬС КРАЇНИ****№ 4, Вересень 2010**

Вересень відкрив новий політичний сезон в Україні, який відзначився рядом резонансних змін в різних сферах суспільного життя країни та продовжив існуючі тенденції у вітчизняній політиці. Серед таких тенденцій, перш за все, слід відмітити збільшення кількості дій Служби безпеки України, до яких була привернута суспільна увага протягом всього місяця. Так у вересні до СБУ на допит викликалися кілька чиновників з уряду Юлії Тимошенко (зокрема – колишній віце-прем'єр-міністр Олександр Турчинов) та адміністрації Київського міського голови Леоніда Черновецького. Крім того, Служба безпеки України провела перевірку діяльності кількох неурядових організацій, які є грантоотримувачами міжнародних фондів, що отримало неоднозначну оцінку української громадськості. Показовим виявився випадок затримання Службою безпеки України історика Руслана Забілого, який займається дослідженням діяльності ОУН-УПА й теми Голодомору, та звинувачення його у спробі розголошення державної таємниці.

Резонансною подією стало також схвалення Верховною Радою України, а пізніше і Київською міською радою рішення про ліквідацію районних рад в місті Києві. Як наслідок, столиця фактично випала з передвиборчої кампанії 2010 року, адже жодних місцевих виборів в цьому році тут проводитися не буде.

Верховна Рада стабільно приймала рішення, необхідність схвалення яких декларувалася Президентом та урядом, що позитивно відзначилося на рівні довіри громадян до парламенту (соціологічні дослідження свідчать про його зростання протягом останнього часу). Тим не менше, рівень конфронтації у Верховній Раді залишався високим, кілька разів опозиція блокувала парламентську трибуну. Також у вересні продовжився процес приєднання опозиційних депутатів (перш за все – з фракції Блоку Юлії Тимошенко) до парламентської коаліції. Жваві дискусії як у парламенті та виконавчій владі, так і в усьому суспільстві викликав проект нового Податкового кодексу. Зрештою він був прийнятий Верховною Радою в першому читанні, однак очікується його суттєве доопрацювання (про що говорив і Президент) перед остаточним схваленням.

Протягом місяця відбувалися перестановки у складі Конституційного Суду. А у кінці вересня КС став головним об'єктом суспільної уваги у зв'язку з відкриттям провадження щодо конституційності закону «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року (так звана «політреформа 2004 року»). Як наслідок даного провадження, вже 1 жовтня політреформа була визнана неконституційною, й свою чинність відновила Конституція України зразка 1996 року.

Серед подій вересня також слід відзначити спроби ревізії мовного статус-кво (у парламенті був зареєстрований новий законопроект «Про мови») та бурхливу суспільну реакцію на нього – починаючи від вуличних акцій протесту і закінчуючи відкритими зверненнями науковців та провідних громадських діячів)

Неабияку суспільну увагу також привернули візити президента до Німеччини, Китаю та США. Україно-Російські стосунки продовжували покращуватись, про що свідчать зустрічі українського та російського президентів та відповідні декларації глав обох держав.

ЛЬВІВ

ХЕРСОН

ЧЕРНІГІВ

ЛУЦЬК

ОДЕСА

ХАРКІВ

КИЇВ

СУМИ

ДОНЕЦЬК

Не зважаючи на таку насиченість подіями, на нашу думку основною темою політичного життя вересня стали місцеві вибори та усі пов'язані з ними особливості загальнонаціональної політики. Не вдаючись тут ще раз у традиційну для нас тему аналізу недоліків та лакун відповідного законодавства (яке, до речі, у черговий раз було змінено вже у ході виборчої кампанії) варто відзначити такі особливості цьогорічної виборчої кампанії, котрі, більшою чи меншою мірою, є приманними усім регіонам України, як активне застосування адміністративного ресурсу; низький рівень компетентності виборчих комісій та, як наслідок, наявність значних порушень в їх діяльності; фактичний фальстарт виборчої кампанії, котру більшістю політичних сил було розпочато ще у другій половині серпня; використання маніпулятивних технологій, передусім у зовнішніх засобах агітації, що у поєднанні з відсутністю обов'язкової виборчої програми, значно деформує сприйняття виборцями певних політичних сил; значний брак часу, який відчувають усі суб'єкти процесу через значне скорочення виборчим законом часових термінів всіх процедур, а також недосконалість й, навіть, абсурдність деяких положень діючого Закону про місцеві вибори. Загалом ми змушені констатувати, що чинну кампанію можна охарактеризувати як досить брудну та багату на порушення у найрізноманітніших формах.

Окремим чинником, що глибоко обурює та викликає занепокоєння, Мережі підтримки реформ, є випадки політичного тиску та прямого фізичного насильства щодо представників громадськості та журналістів, котрі роблять вибір на користь об'єктивного висвітлення кампанії (окрема Заява Мережі щодо ситуації, котра сталась з регіональним координатором МПР у Херсоні, подана наприкінці Дайджесту).

Більш докладно про усі перелічені тенденції та регіональні особливості у цьому числі Дайджесту «Моніторинг регіонів. Пульс Країни», що спеціально присвячено темі перебігу виборчої кампанії.

Перебіг виборчої кампанії. Основні характеристики та тенденції

Волинська область

Загальна атмосфера кампанії

Виборча кампанія проходить в конкурентних умовах. Партії націонал-демократичного спрямування намагаються спекулювати тематикою можливого об'єднання та узгодження дій, провладні партії здійснюють цей процес на практиці.

Певний перекис в бік провладних сил спостерігається у складі та керівництві територіальних виборчих комісій (далі докладніше).

Основні гравці виборчої кампанії

Серед традиційних учасників кампанії варто виділити: ВО «Батьківщину», яка є найбільш рейтинговою політичною силою регіону; «Нашу Україну», що значно втратила свій вплив, але має шанси отримати представництво у місцевих радах; Народну партію, яка має шанс отримати представництво у окремих місцевих радах, в першу чергу по мажоритарних округах; Партію регіонів, яка позиціонує себе як партія влади і підтримується місцевими чиновниками середньої ланки.

Нові гравці на політичній арені: ВО «Свобода», «Сильна Україна» та «Фронт Змін», що суттєво наростили свою підтримку через втрату довіри виборців до БЮТ та «Нашої України» й

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

можуть розраховувати на 4-10 % підтримки виборців та представництво у більшості місцевих рад регіону.

Наявність тиску влади та застосування адмінресурсу

У даний час випадків відкритого тиску влади та застосування адмінресурсу не спостерігалось.

Залученість громадянського суспільства до кампанії

Регіональне представництво громадської мережі ОПОРА - кампанія довготермінового та короткотермінового спостереження за виборчим процесом;

Центр Політично Аналізу та Виборчого Консалтингу – моніторинг виборчого процесу, консультивання суб'єктів виборчого процесу та виборчих комісій, щотижневий відео-чат «Вибори по-волинськи» спільно з інтернет-виданням «Волинські новини»;

Незалежний прес-центр «Волинський вибір - 2010» - дискусійний майданчик представників різних політичних сил, кандидатів та представників ГО з представниками місцевих ЗМІ.

Характерні риси кампанії:

Наш прогноз, висловлений у попередньому дайджесті, щодо зміцнення позицій голови Волинської облдержадміністрації **Бориса Клімчука** в області підтвердили і столичні структури та експерти. Так, тижневик «Коментарі» склав рейтинг голів ОДА за економічними показниками кількох останніх місяців, який дозволяє оцінити досягнення нової регіональної влади. Порівняно червневими результатами Борис Клімчук піднявся з восьмого на четверте місце. Підтвердженням «економічних досягнень» нової волинської команди слугують й результати рейтингу Міністерства економіки. В цьому рейтингу областей за всіма сферами соціально-економічного розвитку (за січень-червень) Волинь зайняла 8-ме місце, що в порівнянні з аналогічним періодом 2009-го краще на 15 пунктів. Причин на наш погляд тут дві: минулорічний кризовий рік не міг бути успішним для дотаційної області; ручний стиль управління господарством області дає свої короткострокові результати.

Таким чином початок виборчої кампанії для волинського «губернатора» складається якнайкраще: Київ дає сигнал, що «все в порядку», місцеві опозиціонери не протестують і не заважають, а місцеві чиновники середньої ланки чемно взяли до виконання «батьківську рекомендацію» - не брати участі у виборах. Залишився дріб'язок - провести своїх депутатів в місцеві ради, і тоді «спокій і мир» запанують на Волині.

Кримінал шукають «антикриміналісти»

Досить цікавим і новим способом привернути увагу є ініціатива активістів волинської громадської ініціативи «АнтиКримінальний Моніторинг» звернутися до окружного адміністративного суду з позовом, у якому вимагають притягнути до кримінальної відповідальності колишнього голову облдержадміністрації **Миколу Романюка** через службову недбалість. Ми не будемо гадати, хто ж є справжнім замовником та ініціатором даної події, оскільки зрозуміло, що співкоординатор даної ініціативи **Андрій Сажнев** є лише виконавцем. Проте, чітко зрозуміла мета даної акції - вкотре нагадати виборцям, що у Миколи Романюка не все бездоганно зі службовою біографією. [Чи доведуть правоохоронці припущення антикриміналістів](#), чи ні - це вже не так важливо, головне що публічно виголошена тема, до якої протягом виборчої кампанії будуть повертатись, щоб завдати неприємних «уколів» ймовірному кандидату на посаду міського голови.

Партія сказала «треба», комсомол відповів «...»

Однією з родзинок цьогорічних виборів Луцького міського голови можна назвати кампанію з висування-невисування директора філії «Волинське головне регіональне управління» «ЗАТ КБ

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ РЕФОРМ

«Приватбанк» та депутата Волинської обласної ради **Миколи Романюка**. Минулий тиждень ознаменувався новими PR-ходами у його кампанії.

Команда экс-голови ОДА використала застарілу технологію у вигляді публікації у ЗМІ відкритих листів трудових колективів з проханням до Миколи Романюка балотуватися на посаду Луцького міського голови. Зазначені листи були оприлюднені за підписами директора дочірнього підприємства «Автоскладальний завод №1» ПАТ «АК «Богдан Моторс» **Володимира Гунчака**, директора Спільного українсько-швейцарського підприємства «Луцькенергоком» **М. Іщука**, генерального директора ЗАТ «Перлина» **Тяпунової Т.Л.**, директора ТзОВ «Волинькисень» **Зінчука С.Я.** Ініціатори даної переписки використали технологію популярну в радянські часи, коли для створення ефекту масової підтримки і любові до певного партійного функціонера йому писали листи трудові колективи і окремі робітники. Тільки в ті часи кандидат був зазвичай один, а тут на посаду міського голови претендують понад десяток осіб. Цікаво було б побачити протоколи зборів трудових колективів цих підприємств, від яких нібито писали листи їх керівники. Чи можливо самі працівники й не в курсі, кого вони просять бути міським головою?

Як ми і передбачали, отримала своє продовження історія з соціологічними рейтингами. Тепер вже молодіжна громадська організація на чолі з державним службовцем **Богданом Калішем** (заступником начальника Головного управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю облдержадміністрації) провела опитування громадян на предмет того, кого вони бачать майбутнім Луцьким міським головою. Звісно, соціолог за освітою, Богдан Каліш знає, що такого роду опитування, яке провела його ГО соціологічним назвати не можна, тому ми не будемо вдаватися в глибокий аналіз його результатів. Натомість напрошується один висновок - обласна виконавча влада відкрито і цілеспрямовано у різний спосіб допомагає Миколі Романюку у нарощуванні його особистого рейтингу. І за що така увага і підтримка?

Нарешті партія «Сильна Україна» в особі заступника голови **Костя Бондаренка** підтвердила, що вона зацікавлена у висуванні Миколи Романюка на посаду Луцького міського голови. Наші експерти та багато інших аналітиків припускали такий розвиток подій ще раніше, тому ця інформація не стала новиною.

Реклама рухає кандидата

Тривалі дискусії щодо участі **Миколи Романюка** у якості кандидата на посаду Луцького міського голови схоже завершені. Минулого тижня по всьому Луцьку з'явилися білборди та сітілайти з його зображенням. Якість рекламної продукції пропонованої штабом Миколи Ярославовича, на думку експертів Центру досліджень регіональної політики, є досить високою. Аналізуючи рекламну кампанію Миколи Ярославовича, окремі експерти пригадали йому компартійне минуле саме через стилістику і кольорову гаму використану при розробці зовнішньої реклами. Вибір такого стилю реклами може бути не випадковим і розрахованим саме на виборців, які відчують ностальгію за часами «стабільності та застою». Інші аналітики припускають, що використання червоних та синіх кольорів у зовнішній рекламі Миколи Романюка може свідчити про бажання його команди залучити на свою підтримку як прихильників Юлії Тимошенко, так і Віктора Януковича.

Відтак кожен крок у ході виборчої кампанії Миколи Романюка і його штабу, швидше всього, буде досліджуватись опонентами на предмет прив'язки до чогось комуністичного чи комсомольського. Слід відзначити, що і сам Микола Ярославович схоже свідомо обрав тактику використання ретро стилю під час агітації, і не боїться спекуляцій на тему свого минулого.

Більшість у волинських ТВК мають провладні партії

Вночі 15 вересня Центральна виборча комісія не без проблем затвердила склад територіальних виборчих комісій по всій Україні. Аналізуючи персональний склад територіальних виборчих комісій області в розрізі партійності можна зробити висновок, що у всіх ТВК є

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

представники опозиційних політичних партій, у 12 ТВК керівниками є представники ВО «Батьківщина», однак, більшість в усіх ТВК все таки отримали представники провладної коаліції. В умовах згорання демократії та свободи слова, провладна більшість в тервиборчках змушує громадськість [звернути особливу увагу на законність прийнятих комісіями рішень](#).

Політичні репресії повертаються?

24 вересня цього року у місті Володимирі-Волинському правоохоронцями було затримано **Юрія Сороку**, який є рідним братом **Анатолія Сороки**, потенційного кандидата на посаду Володимир-Волинського міського голови. Факт затримання брата Анатолій Сорока пов'язує з політичною діяльністю. На його думку саме критика діючого Володимир-Волинського міського голови стала головною причиною затримання.

Завдання правоохоронних органів якомога оперативніше розібратись в даній ситуації, оскільки будь-яке затягування чи бездіяльність по цій справі будуть свідчити про замовний характер та безпідставність затримання брата опозиційного політика. Натомість діючому міському голові **Петрові Саганюку** прив'язка до затримання може завадити стати міським головою втретє. Ми припускаємо, що дане затримання вплине на виборчу кампанію у Володимирі-Волинському та може сприяти об'єднанню опозиційних кандидатів проти діючого міського голови.

Подача документів на реєстрацію партійних списків у ТВК

Цікаво проходив процес подачі документів для реєстрації кандидатів в ТВК. Ще 28 вересня, тобто за день до офіційного дня подачі документів, біля приміщення Луцької міської виборчої комісії була черга з представників політичних партій, які прагнули першими подати документи в комісію. Адже, як відомо з закону про місцеві вибори, порядок розміщення партій у виборчому бюлетені буде залежати від дати подання документів, тобто «хто швидше - той вище у списку». Цілу ніч чергу тримали представники семи політичних сил: 1. Партії регіонів, 2. Молодої України, 3. Нашої України, 4. Народної партії, 5. Батьківщини, 6. Єдиного центру, 7. Сильної України. Саме в такій послідовності (за винятком Нашої України та Народної партії, які домовились про обмін місць в черзі) партії подали свої документи в міську ТВК зранку 29 вересня і, в разі реєстрації кандидатів у виборчому списку, будуть розміщені у виборчому бюлетені.

Події на обласному рівні проходили більш бурхливо. Аналогічно місту, 28 вересня біля кабінетів обласної виборчої комісії була жива черга з представників партій, що хотіли встигнути першими подати документи для реєстрації кандидатів у депутати по багатомандатному виборчому округу. Тут ТВК була готова розпочати прийом документів з 00:00 29 вересня. Однак перед самим початком процесу подачі документів розгорілась суперечка, хто ж має заходити першим, яка ледь не дійшла до бійки. Як виявилось, представник ВО «Батьківщина» хотів поза живою чергою подати документи першим, однак регіонали, які і тут зайняли місце задалегідь, не пропускали бютівця. Додало масла в конфлікт й непорозуміння між головою обласної ТВК (від ВО «Батьківщина») та секретарем комісії (від Партії регіонів) через зникнення журналу вхідної документації. Суперечка тривала ледь не пів ночі. Голова ТВК навіть змушений був викликати правоохоронців, щоб хоч якось втихомирити політиків. В результаті ситуація була врегульована і представники партій подали документи в такій послідовності, в якій тримали чергу: 1. Партія регіонів, 2. Молода Україна, 3. Народна партія, 4. Наша Україна, 5. Єдиний Центр, 6. Батьківщина. Скоріш за все робота обласної виборчої комісії буде дуже заполітизованою, і ще не раз виникатимуть суперечки та конфлікти. [Наступним питанням, яке може спровокувати конфлікт](#), буде офіційна реєстрація кандидатів у депутати.

Серед інших цікавих подій варто відзначити наступні:

У громадському об'єднанні «Луцьк - наш дім» підбили підсумки інформаційної кампанії збору підписів на підтримку висування депутата облради **Володимира Бондаря**, кандидатом на посаду

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Луцького міського голови. Підтримати намір Бондаря висуватись на посаду мера Луцька схвально оцінили більше 14 тисяч лучан.

Тисячним тиражем у Луцьку вийшло соціально-економічне видання - «Стратегія розвитку Луцька 2010-2020» під авторством депутата Луцької міської ради **Андрія Козюри**. Книга складається з шести розділів, присвячених житлово-комунальному господарству, підприємництву, енергозбереженню, екології, туризму. Також у книзі йдеться про розвиток Луцька як наукового та освітнього центру.

14 Вересня представники трьох громадських організацій Луцька під час круглого столу незалежного громадського прес-центру «Волинський вибір-2010» висловили занепокоєння якістю підготовки, проведення та демократичністю місцевих виборів 31 жовтня 2010 року. На думку експертів (**Михайла Находа, Михайла Шелепа та Тараса Літковця**) стислі строки проведення виборчої кампанії, недосконалість закону, погана якість списків виборців, а також небезпека застосування адміністративного ресурсу становлять загрозу для проведення чесних, прозорих та демократичних виборів.

17 вересня у Луцьку під стінами обласного управління СБУ відбулась акція «Приходь, здавайся!» на підтримку українського історика **Руслана Забілого**, якого правоохоронні органи підозрюють у бажанні незаконної передачі секретної інформації. За повідомленням інтернет-видання «Волинські новини», голова обласної організації «Національного Альянсу» студентка Луцького національного технічного університету **Майя Москвич** офіційно звинуватила свого викладача, декана факультету бізнесу **Тараса Божидарніка** у погрозах виключення її з університету за участь у акції «Приходь, здавайся!»

Донецька область

Політичне середовище Донецької області характеризується низькою конкурентністю, домінуванням адміністративних факторів над електоральними чинниками, відсутністю нових політичних проектів. Більшість політичних сил, окрім Партії регіонів, відчувають дефіцит місцевих кадрів, які б мали авторитет серед виборців регіону. Спроби політичних конкурентів Партії регіонів посилити свої позиції в Донецькій області супроводжуються інформаційними або внутрішньо-організаційними конфліктами.

Відсутність електоральної інтриги компенсується внутрішніми процесами у Партії регіонів, яка займає домінуюче становище в регіоні. Станом на кінець вересня у більшості міст та районах Донецької області не має визначеності щодо кандидатів від Партії регіонів на посади всіх рівнів, що спричиняє конкуренцію та конфлікти серед однопартійців. Партія регіонів публічно заявляє, що всі кандидати будуть названі на партійних конференціях. У той же час місцеві експерти та джерела в органах влади повідомляють, що така стратегія регіоналів не дозволить місцевим лідерам висунутись кандидатами від інших політичних сил, оскільки вони після остаточного рішення Партії регіонів не матимуть часу для консультацій з іншими партіями. Невизначеність щодо кандидатів Партії регіонів вже спричиняє на місцях гострі політичні конфлікти. Наприклад, в м. Слов'янськ за право бути висунутими від Партії регіонів конфліктують між собою три потенційних кандидати на посаду міського голови: діючий міський голова Слов'янська **В. Рибачук**, колишній міський голова **А. Левіт** та депутат міської ради **Н. Штепа**. Кожен з потенційних кандидатів проводить на місцевому рівні агітаційну кампанію із залученням народних депутатів України від Партії регіонів. Цей конфлікт навіть супроводжувався «війною» соціологів, коли два регіональні соціологічні центри оприлюднювали протилежні результати опитувань щодо довіри до основних кандидатів на посаду міського голови Слов'янська. Аналогічні конфлікти спостерігаються також в інших містах та районах. Фактично, Партія регіонів, навколо якої об'єднані місцеві лідери, у ручному режимі регулює рівень виборчої конкуренції.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Поза тим, мери найбільших міст Донецької області напередодні старту виборчої кампанії спромоглись посилити свої позиції у внутрішній ієрархії Партії регіонів. Якщо раніше мери найбільших міст не займали керівних посад в місцевих організаціях Партії регіонів, то зараз вони їх очолюють. Обрання міських голів Донецька, Маріуполя, Макіївки та Краматорська головами осередків Партії Регіонів супроводжувалось конфліктними явищами, оскільки попередні лідери партійних організацій виконували функції контролю за діяльністю місцевої влади та були представниками обласного керівництва.

Треба зазначити, що найбільш активними конкурентами Партії регіонів на поточний момент виступають обласні організації “Єдиного центру” та “Сильної України”. Донецька обласна організація “Єдиного центру” має намір висунути свого лідера, місцевого бізнесмена **А. Амбрасьонка** на посаду мера Донецька, що вже викликало гостро негативну реакцію з боку Голови ОДА **А. Близнюка** (Близнюк публічно звинуватив Амбрасьонка у кримінальних злочинах). “Сильна Україна” також проявляє медійну та організаційну активність на місцевому рівні. ВО “Батьківщина”, яку з липня 2010 р. в Донецькій області очолює народний депутат України, дніпропетровський бізнесмен **Г. Арютюнов** не здійснює інформаційної або організаційної діяльності. Інші політичні сили також не виявляють суттєвої активності.

Окремо необхідно розглядати передвиборчу ситуацію в Маріуполі, де відбувся суттєвий перерозподіл економічних та політичних ресурсів. Втрата **В. Бойко** контролю над ММЗ ім. Ілліча, який перейшов під контроль народного депутата України **Р. Ахметова**, може суттєво вплинути на передвиборчу ситуацію. З одного боку, Партія регіонів посилила свій вплив на політичну ситуацію в місті (В. Бойко вже запрошений до вступу в ПР), з іншого не виключається поява місцевого проекту, який буде апелювати до виборців, які незадоволені згоранням новим власником заводу соціальних стандартів. Остання теза підтверджується тим, що свою передвиборчу кампанію в Маріуполі розпочав **Ю. Тернавський**, який до цього входив до топ-менеджменту ММК ім. Ілліча.

До основних політичних груп Донецької області належать:

1. Партія регіонів.

За наявною інформацією обласний список Партії Регіонів буде очолювати особисто голова облдержадміністрації **А.Близнюк**. На посаду мерів Донецька, Макіївки, Маріуполя, Краматорська будуть претендувати діючі міські голови, про що вже повідомив голова ОДА. А.Близнюк. В інших містах та районах Партія регіонів ще не назвала своїх кандидатів.

2.Комуністична партія України.

Обласна організація КПУ, яку очолює народний депутат України **М.Кравченко**, заявила про те, що вона не має намір висувати свого кандидата по посаду міського голови Донецька. КПУ в Донецькій області має розгалужену мережу осередків, а тому націлена на подолання прохідного бар'єру до місцевих рад.

3. “Сильна Україна”

Обласну організацію до 23.09.2010 року очолював місцевий бізнесмен, син секретаря РНБО **І.Богатирьов**, що сприяло організаційному та медійному зростанню “Сильної України”. 24.09.2010 р. ЗМІ Донецької області повідомили про складання І.Богатирьовим повноважень голови регіональної організації “Сильної України” з невідомих причин. Експерти зазначають, що кадрові перестановки в місцевій організації “Сильної України” негативно вплинуть на її перспективи в Донецькій області. Треба зазначити, що в місцевих ЗМІ проходить інформаційна кампанія проти одного з лідерів “Сильної України”, бізнесмена **В. Дрегера**. В. Дрегер відомий широкому загалу у контексті корпоративних конфліктів, що активно використовують його конкуренти.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

“Сильна Україна” провела в Донецькій області праймеріз, де була визначена десятка найбільш авторитетних представників партії. Багато з переможців праймеріз є маловідомими на місцевому рівні, тільки І.Богатирьов та В. Дрегер мають певний рівень згадуваності у ЗМІ. У той же час, “Сильна Україна” досі не повідомила про своїх кандидатів на посади міських голів та очільників партійних списків на вибори всіх рівнів.

4. “Єдиний центр”.

“Єдиний центр” – єдина політична сила, крім Партії регіонів, яка заявила про свого кандидата на посаду міського голови Донецька. Висуванцем “Єдиного центру” став лідер його обласного осередку, бізнесмен **А. Амбрасьонк**. Амбрасьонк вже провів кампанію зовнішньої реклами під гаслом “Вже скоро Ми повернемо Вам Донецьк”, яка викликала негативну реакцію з боку Партії регіонів та голови Донецької ОДА. Голова облдержадміністрації А.Близнюк під час своєї прес-конференції заявив, що Амбрасьонк не має права балотуватися на посаду мера, оскільки “він вкрав все, що тільки можна”. Управління СБУ в Донецькій області проводило в серпні 2010 р. в межах кримінальної справи за статтю “заволодіння чужим майном” обшук в обласному офісі “Єдиного центру”, що викликало неоднозначну громадську оцінку.

Враховуючи низьку електоральну інтригу виборів міського голови Донецька, експерти зазначають, що Амбрасьонк може стати єдиним опозиційним кандидатом на цю посаду. Голова обласного осередку ЄЦ має певний рівень впізнаваності серед мешканців Донецька, здійснює політичну та благодійну діяльність.

Єдиний центр виступив ініціатором підписання політичними силами Донецької області Меморандуму “Про взаємодію та співробітництво на місцевих виборах в Донецькій області”, до якого приєдналися ВО “Батьківщина”, УНП, Народна партія, Фронт змін, “Наша Україна” та СПУ. Партія Регіонів виступила проти підписання Меморандуму, заявивши, що його справжньою метою є висування А. Амбрасьонка кандидатом на посаду мера Донецька.

5. ВО “Батьківщина”.

У липні 2010 р. обласну організацію ВО “Батьківщина” очолив народний депутат України, дніпропетровський бізнесмен **Г.Арютюнов**, який заявив про намір активізувати діяльність цієї політичної сили в регіоні. Поза тим, на поточний момент жодної активності ВО “Батьківщина” в Донецькій області не зафіксовано, окрім приєднання до Меморандуму “Про взаємодію та співробітництво на місцевих виборах в Донецькій області”. В місцевих ЗМІ конкурентами ВО “Батьківщина” розміщуються матеріали про окремих лідерів місцевої організації, в яких ті звинувачуються у зв'язках з криміналітетом.

6. Народна партія В.Литвина.

Народна партія має в Донецькій області одну з найбільш потужніших мережу місцевих осередків. Поза тим, на поточний момент жодної активності Народної партії в Донецькій області не зафіксовано, крім приєднання до Меморандуму “Про взаємодію та співробітництво на місцевих виборах в Донецькій області” та централізованого розміщення біл-бордів В.Литвина. Народна партія не повідомляла про своїх кандидатів на посади міських голів та депутатів рад.

7. Фронт змін.

Фронт змін не виявляє жодної активності в Донецькій області, що пов'язано з фінансовими та організаційними складнощами в діяльності обласної організації. Останнє згадування Фронту змін в місцевих ЗМІ пов'язано з підписанням Меморандуму “Про взаємодію та співробітництво на місцевих виборах в Донецькій області”.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Об'єктивні результати соціологічних опитувань в Донецькій області не оприлюднювались. Беззаперечним лідером на посаду міського голови Донецька є діючий мер **О.Лук'яненко** про що свідчить низька зацікавленість політичних сил у цих виборах. З великою ймовірністю можна стверджувати, що чинні міські голови найбільших міст Донецької області не матимуть суттєвих проблем при переобранні на повторний термін. До місцевих рад Донецької області за експертними розрахунками гарантовано проходять Партія Регіонів, КПУ та “Сильна Україна” (поза тим, експерти зазначають, що на електоральні позиції “Сильної України” може негативно вплинути заміна місцевого лідера І.Богатирьова).

Треба зазначити, місцева влада публічно заявляє про прийнятні для неї результати на місцевих виборах. Голова Донецької області неодноразово заявляв журналістам, що *Партія Регіонів має отримати не менше 70% голосів виборців по багатомандатним округам та перемогти у всіх мажоритарних округах*. Ці показники також доводяться до місцевих посадовців та партійних функціонерів.

Ця виборча кампанія в Донецькій області не стала стартовим майданчиком для місцевих лідерів. “Партизація” виборів та централізація політичних процесів в регіоні обмежила місцевих лідерів в їх політичній активності. Є лише окремі випадки: в Горлівці голова Пайтелімоновської селищної ради, висуванець “Сильної України” **Є.Клеп** створює значну конкуренцію чинному міському голові, в Слов'янську депутат міської ради, голова благодійного фонду **Н.Штепа** конкурує з чинним мером. Але це не є системним явищем.

Передвиборча активність виборців регіону знаходиться на середньому рівні та визначається умовами різних територій. За результатами опитування, яке проводилось на замовлення Партії регіонів та оприлюднювалось головою ОДА А.Близнюком, *намір взяти участь у голосуванні мають 56% мешканців регіону*. Інших даних не має.

В Донецькій області зафіксовано два конфліктних випадки, які були пов'язані із застосуванням насильства до журналістів. 14 вересня 2010 року було здійснено напад на головного редактора газети “Діловий Донбас” **Г. Березовського**. Журналіст зазнав нападу невідомої людини з ножом та був вимушений застосувати пневматичну зброю до нападника. В результаті конфлікту постраждала випадкова перехожа. Журналіст пов'язав інцидент зі своєю професійною діяльністю та розслідуванням діяльності комунального підприємства “Керівна кампанія Будьонівського району Донецька”. У той ж час, ГУМВС в Донецькій області поширило заяву, в якій йшлося про те, що нібито журналіст «прострелив» ногу випадковому свідку побутової сварки двох чоловіків.

20 вересня 2010 р. журналіст газети “Громадська правда”, позаштатний журналіст “Радіо свобода” **А. Фурманюк** заявив про побиття його та близьких родичів працівниками органів внутрішніх справ. За словами Фурманюка, під час конфлікту його та невідомих людей він був жорстоко побитий міліцією. Журналіст не виключив, що інцидент пов'язаний з його критичними статтями про діяльність правоохоронних органів. Міське управління ОВС заявило, що міліціонери не застосовували насилля до журналіста, а лише припиняли гострий побутовий конфлікт. Інцидент вже став публічним, про його обставини іноземні журналісти запитали Президента України під час його перебування у США.

Агітаційні матеріали у місцевих ЗМІ активно розміщують Партія регіонів, “Сильна Україна” та “Єдиний центр”. В Донецькій області агітаційні та рекламні акції проводять Партія регіонів, “Сильна Україна”, “Єдиний центр”, Народна партія В. Литвина та партія “Нова політика”. Партія регіонів розміщує біл-борди та сіті-лайти із зображенням Президента України під гаслом “Будуємо нову країну”, розміщує рекламні матеріали у ЗМІ. “Сильна Україна” розміщує біл-борди

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ РЕФОРМ

із місцевими переможцями регіонального “праймеріз” та рекламні матеріали у ЗМІ. Народна партія В. Литвина розміщує білборди із зображенням лідера та гаслом “Обери нормальних”. Єдиний центр розміщує біл-борди із зображенням регіонального лідера А. Амбрасьонка та розгорнув наметову мережу, де розповсюджується партійна преса.

Місцеві ЗМІ, які контролюються ПР, періодично розміщують критичні матеріали про лідера єдиноцентристів А. Амбрасьонка та одного з лідерів “Сильної України” В. Дрегера.

Незалежному спостерігачу від «Опори» та Комітету виборців України стало відомо про факт застосування адміністративного ресурсу на користь місцевої організації Партії регіонів. 24 вересня 2010 р. відбулась конференція Кіровської в м. Донецьк районної організації Партії регіонів. Середні загальноосвітні навчальні заклади району отримали вказівку забезпечити явку на партійний захід працівників шкіл – по 5 осіб від одного закладу. При цьому, належність представників до ПР не була обов'язковою. Відповідальними за явку вчителів були призначені директори шкіл. Спостерігачем від Опори та Комітету виборців України була перевірена дана інформація і повністю підтверджена.

Сумська область

Політичний ландшафт в Сумській області не можна назвати монолітним. Навпаки, електоральна картина є досить строкатою, хоча і прогнозованою по окремих містах та районах області.

Серйозне політичне протистояння на сьогодні спостерігається тільки в обласному центрі – Сумах. Причина – принципове небажання чинного міського голови **Геннадія Мінаєва** висуватися на виборах від Партії регіонів. Варто відзначити, що тут конфлікт зайшов занадто далеко. Серед інструментів, якими його сьогодні змушують до співпраці, відзначимо: - заведені кримінальні справи “проти посадових осіб Сумського міського виконкому”, причому постанови про відкриття карних справ не бачив навіть мер; - обшуки по цим справам в приватних помешканнях в найближчого оточення сумського градоначальника на минулому тижні (ряд начальників управлінь); - спроба працівниками УБОЗу імітувати дачу хабара самому меру у минулу п'ятницю, 17 вересня (зірвалася через обережність самого мера) з подальшим його арештом і фізичне блокування з метою недопущення його до реєстрації кандидатом на посаду Сумського міського голови. Сам мер Сум Геннадій Мінаєв в інтерв'ю місцевим ЗМІ заявляє, що цей тиск на нього безпосередньо пов'язаний з тим, що він “не йде в одній колоні на вибори з Партією регіонів”.

Пікантності ситуації додає великий електоральний рейтинг довіри до мера Сум. [За даними соціологічного опитування](#), проведеного Центром досліджень регіональної політики з 13 по 19 вересня 2010 р. (опитано 780 респондентів, похибка в межах 2,5%), на запитання: “Наскільки Ви задоволені тим, як працює Сумський міський голова Геннадій Мінаєв?”, “повністю задоволених” виявилось 18% сумчан а “переважно задоволених” було зафіксовано ще 50%. “Переважно не задоволених” роботою мера - 12,7% сумчан, а “зовсім не задоволених” - 9,4%. Вагалися з відповіддю - 9,9% жителів обласного центру Сумської області.

Відповіді сумчан на це запитання у вересні 2010 р. серйозно різняться в бік зростання від попередніх опитувань. Зокрема, ще в травні 2010 р. “повністю задоволених роботою” мером Сум Геннадієм Мінаєвим було трохи більше 9% , тобто майже вдвоє менше теперішніх.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Якби вибори Сумського міського голови відбувалися наступної неділі, то 45,6% сумчан точно проголосували б за Геннадія Мінаєва, ще 14,9% - ймовірно б підтримали цього кандидата.

6,1% сумчан точно підтримали б генерального директора Сумської будівельної компанії "Федорченко" **Віктора Федорченко**, 5,5% респондентів ймовірно підтримали б цього кандидата. 1,9% сумчан точно віддали б свої голоси за депутата Сумської міськради керівника міської організації "Сильна Україна" **Ігоря Збукарева**, 2,2% ймовірно підтримали б цього кандидата.

На запитання: "Яку політичну партію Ви підтримуєте на виборах до Сумської міської ради 31 жовтня 2010 р., а за яку не будете голосувати в жодному разі", більшість опитаних жителів Сум відповіли наступним чином: Партія регіонів - 11,6%, ВО "Батьківщина - 13,8%, КПУ - 3,3%, "Сильна Україна" - 3,9% та політична партія мера Сум Геннадія Мінаєва "Рідне місто" - трохи більше 4%.

Варто згадати про фактично стабільну ситуацію з підтримкою рейтингу Партії регіонів - їх "ядерний" електорат - 12-12,5%. І він, по суті, не змінюється вже майже рік. Правда, ПР залишається лідером по антирейтингу у Сумах - за цю політичну силу "не проголосують в жодному разі" 26,5% опитаних Центром досліджень регіональної політики сумчан.

"Остаточний" рейтинг політичної сили Юлії Тимошенко - ВО "Батьківщини" так само стабільний - 13,3% в березні та 13,8 у вересні.

А ось т.зв. "нові політичні проекти" за авторством порівняно молодих політиків загальноукраїнського рівня Сергія Тігіпка та Арсенія Яценюка у Сумах за останні півроку суттєво здали свої електоральні позиції. Сьогодні "остаточно" за "Сильну Україну" проголосували б всього 3,9% опитаних сумчан замість 9,8% у березні 2010 р., а за "Фронт змін" і того менше - 1,7% замість 3,3% у березні 2010 р.

Так само важливим, на нашу думку, залишається досить великий відсоток тих, хто не збирається брати участь у виборах - 7,2%, а також частина тих виборців, яка "проголосує проти всіх" - 8,8%. Майже третина (27,1%) вагалася з відповіддю.

Можемо зазначити, що вже починають з'являтися перші ознаки цензури та самоцензури власників медіа в сумському інформаційному просторі. Щодо першого, то варто згадати скандал із розсилкою Сумською ОДА типових угод з комунальними друкованими медіа, які фактично були спрямовані на закабалювання головних редакторів в їх редакційній політиці.

Заступник губернатора Сумської області **Сергій Грицай** розіслав комунальним ЗМІ регіону листа з вимогою до 13 вересня підписати типовий договір, який зобов'язує головних редакторів у письмовій формі повідомляти про зміну своїх політичних поглядів.

Зокрема, досить одіозним є такий пункт угоди: "У разі членства в політичній партії або будь-яких громадських організаціях редактор має письмово повідомити про це співзасновників та трудовий колектив редакції протягом місяця з дня набрання такого членства". Також порушенням конституційних прав є вимога "у разі зміни власних поглядів редактор має письмово повідомити про це власника негайно". Фактично, це спроба не лише контролювати політичну лояльність журналістів на місцях, а і обмежити їх громадянські права.

Такий лист отримав і головний редактор газети "Суми і сумчани" **Микола Чернотицький**. Виступаючи на прес-конференції, він закликав своїх колег дослухатися до власного сумління і відмовитися від підписання "угоди про втручання", зробивши вибір на користь читачів, а не можновладців. У відповідь на пропозицію обласної влади укласти угоду, Микола Чернотицький направив їм Конституцію України

Агітаційна кампанія як і антиагітація політичних сил нічим суттєвим увагу поки що не привертають. Виділяються хіба що деякі підходи до позиціонування. Наприклад, Партія регіонів запустила т.зв. "фонову рекламу" на основі написання губернатором **Юрієм Чмирем** концепції Стратегії економічного розвитку області під назвою "Нова Сумщина-2015". З одного боку, вони подають це як спробу об'єднати експертів, науковців та політиків навколо розробки такого стратегічного документу для підвищення конкурентоспроможності регіону, а з іншого боку,

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

використовують це у своїй агітаційній кампанії як тло, на якому губернатор Юрій Чмирь буде очолювати список ПР на виборах до Сумської обласної ради.

Можливо, це буде забіганням наперед політичного контексту, але думаємо, що такий підхід може скомпрометувати саму ідею широкої громадської дискусії про бачення стратегічного розвитку області (з чого все і починалося), і, як наслідок, незалежні експерти й науковці просто відійдуть від цього політичного проекту. Та й електоральних переваг для ПР це не дасть – у Сумах він залишиться на позначці 12-14%, а по області – не більше 30%.

Також технологи штабу чинного мера Сум Геннадія Мінаєва використовують ідею написання Стратегії розвитку м. Суми до 2015 р. як “інформаційне тло” для проведення агітаційної кампанії. Гасло кампанії мера “Спільними зусиллями” передбачає ще й громадську просвітницьку кампанію. Зокрема, створюються експертні комісії при міському голові з різних напрямків розвитку міського господарства, приймають рекомендації та поради для депутатів, обговорюють з медіа проблеми, які будуть вирішуватися в наступному складі ради і т.д. Але це просто інформаційне тло для розкрити виборчого списку людей, які підтримуватимуть чинного мера.

Є ще один зразок досить незвичного початку позиціонування кандидата на посаду Сумського міського голови. **Віктор Федорченко**, який висуватиметься від ПР, розвішав по всьому місту борди із надписом російською: “Наболело...?” А потім в пресі дає відповіді в контексті: “Будем лечить...”. І пояснює сумчанам як саме він буде вирішувати їх проблеми.

Також, потрібно згадати факти першого тиску та адміністративного ресурсу вже при формуванні складу дільничних виборчих комісій.

Зокрема, 17 вересня голова Тростянецької районної організації Народної партії **Микола Панкін** прийшов на засідання територіальної виборчої комісії, яка знаходиться в приміщенні районної ради та райдержадміністрації для того, аби зареєструвати подання на членів дільничних комісій від своєї партії. В коридорі його зустрів заступник голови Тростянецької районної ради **Степан Сотников**, і запросивши для нібито розмови, забрав у Миколи Панкіна весь пакет документів із даними на членів ДВК від Народної партії. На вимогу повернути документи, п. Сотников не реагував. Потім заступник голови районної ради Степан Сотников викликав наряд міліції і усно заявив, що Микола Панкін його побив. Документи при цьому все одно повернуті не були.

Через дві години Микола Панкін в присутності журналістів подав до ТВК новий пакет документів. Проте близько 23:00 год. вечора 17 вересня заст. начальника Тростянецького РОВД **Олег Авершин** з працівниками міліції зайшли в приміщення Тростянецької районної ТВК з вимогою віддати їм подання на членів ДВК від Народної партії, яке надійшло від Миколи Панкіна з мотиву що “вони сфальсифіковані”.

Документи міліції повернуті не були, проте сам факт грубого втручання в роботу ТВК заслуговує на оприлюднення і подальший моніторинг перебігу подій.

Микола Панкін написав заяву про втручання у виборчий процес на ім'я начальника обласної міліції та прокурору області.

[Львівська область](#)

Недовіра голові Львівської обласної адміністрації В. Горбалу.

На Львівщині активно розпочалася виборча кампанія. У Львівській обласній раді ще на початку місяця депутати висловили недовіру голові ОДА В. Горбалу, при чому це питання проголосоване з другої спроби (перша була в травні. Тоді не вистачило голосів). Пов'язане це з

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

прагненням деяких політичних сил отримати дивіденди від свого виборця. Разом з тим баланс влади від цього не змінився, голова ОДА досить успішно і далі працює.

Прагнення П. Писарчука (ПР) балотуватися на міського голову м. Львова та відставка Д. Табачника.

П. Писарчук – народний депутат від партії Регіонів неодноразово заявляв про свої претензії на крісло міського голови. За умовами цьогорічної виборчої кампанії його висунула Партія регіонів, однак це рішення було не з простих і засвідчило, що партія Президента на Львівщині має два угруповання – Писарчука і **Горбала**. Конфлікт між ним неявний, однак присутній, навіть формування виборчих комісій, організація виборів розділена між цими групами. Для привернення уваги львівського виборця П. Писарчук ініціює відставку міністра освіти Д. Табачника.

Головним конкурентом П.Писарчука є чинний голова **А. Садовий**. Тому кампанія П. Писарчука засновується на критиці дій чинної влади, наголошується на зловживанні владою з боку А. Садового. Цікавим є момент Організацій співвласників багатоквартирних будинків – А. Садовий вважає це своїм досягнення і наголошує на ліквідації ЖЕК-ів, тоді коли П. Писарчук, навпаки, зосереджує увагу на недоліках ОСББ, і наполягає на реорганізації ЖЕК-ів. Жоден з кандидатів не пропонує своєї програми щодо налагодження проблем управління комунальною власністю.

Дві «Батьківщини» Львівщини.

Особливо гострою на Львівщині є проблема обласного осередку політичної партії «Батьківщина». Зміна голови обласної організації дотепер є справою суддів, а тому суперечливим є питання реєстрації кандидатів від цієї партії на виборах. «Батьківщина» могла б стати реальним лідером на виборах до місцевих рад, однак, сам обласний осередок партії «Батьківщина» досить довго не міг визначитися з власною позицією щодо участі у виборах, а тому не вів жодної роботи з своїм виборцям, навіть не роз'яснював партійним осередкам у районах та містах проблем щодо легітимності голови **Даньковича**. Відсутність кампанії суттєво знижує шанси партії у виборах.

Арешт голови Львівської обласної виборчої комісії і недієздатність ТВК на Львівщині.

Дана подія пов'язана з попередньою – за деякими даними, екс-голова ОВК **І.Кравчук** міг зареєструвати кандидатів від «справжньої» «Батьківщини» **Р. Ілика** – новообраного і невизнаного голови. Арешт голови Львівської обласної виборчої комісії І. Кравчука пов'язують з хабаром. Прокуратура дотепер не коментує цього факту.

Разом з тим, ці події утруднили роботу ТВК. Дозвільний офіс відкликав свої дозвіл на виготовлення печатки ТВК, а тому досі не оприлюднено виборчі округи на виборах до обласної ради, жодне рішення ТВК не засвідчується печаткою, навіть рішення про реєстрацію кандидатів, що утруднює можливість відкриття виборчих фондів для місцевих осередків, ведення передвиборної агітації.

Кампанія брендів політичних партій.

Малий час передвиборної агітації, відсутність навіть формальної програми змушує кандидатів вдаватися виключно до кампанії з використанням брендів політичних партій та загальнонаціональних лідерів. Львівщину вже відвідала **Ю. Тимошенко** та **А. Гриценко** з метою популяризації своїх політичних сил. Біг-борди з Януковичем закликають будувати нову Україну. А загалом на даному етапі кампанія досить пасивна. Громадськість не ангажується до виборчих процесів, на зустрічах з виборцями головне питання до кандидатів: «А що Ви нам дасте?».

Одеська область

ЛЬВІВ

ХЕРСОН

ЧЕРНІГІВ

ЛУЦЬК

ОДЕСА

ХАРКІВ

КИЇВ

СУМИ

ДОНЕЦЬК

У вересні активно розпочалась виборча кампанія, а останній тиждень місяця взагалі відмітився низкою “сенсацій” та скандалів. Кампанія дуже відрізняється від попередніх, при чому, на жаль, в негативний бік. Якщо коротко, то складається враження наступу хаосу, що все більш посилюється це виражається, зокрема:

- активному застосуванні та втручанні адміністративного ресурсу;
- низький рівень компетентності виборчих комісій й, відповідно, наявності порушень в їх діяльності;
- демонстративному порушенні обмежень щодо ведення агітації, на яке ТВК фактично ніяк не реагують.

Вище перелічені риси були притаманні й всім попереднім кампаніям, але зараз вони виражені набагато яскравіше й відвертіше. Серед відмінностей від попередніх виборчих кампаній можна відзначити наступне:

- активний непрямий підкуп виборців (ремонтні роботи, дитячі майданчики, тощо) з боку, передусім, кандидатів-мажоритарників.
- наявність жорсткої політичної боротьби в м. Одеса. Попередні вибори (2006 року) міського голови були фактично безальтернативними, тому що основні політичні гравці не висунули серйозних кандидатів й **Е. Гурвіц** досить легко отримав перемогу.

Окрім того, неабиякою проблемою є страшенний брак часу, який відчують усі суб'єкти процесу через значне скорочення виборчим законом часових термінів всіх процедур, а також недосконалість й, навіть, абсурдність деяких положень діючого Закону про місцеві вибори.

Загальна атмосфера виборчої кампанії, особливо в Одесі, суттєво загострилась в останню декаду місяця. Пов'язане це, в першу чергу, з тим, що кампанія вступає в активну фазу, а основними точками напруги є діяльність ТВК, зокрема, процес формування черговості політичних сил та кандидатів у виборчих бюлетенях, діяльність місцевих органів влади в аспекті участі посадовців у агітаційній кампанії, безпосередньо процес висунання та реєстрації кандидатів, який проходить не завжди гладко.

Агітаційний фальстарт

Комітет виборців України вже звертав увагу на те, що більшість політичних партій фактично почали передвиборну кампанію задовго до її офіційного старту (активне розміщення біг-бордів і інших зовнішніх рекламних носіїв, публікація матеріалів, що носять агітаційний характер у ЗМІ, проведення відповідних "польових заходів").

На жаль, ми змушені констатувати, що після офіційного старту виборчого процесу й набрання чинності законодавчої заборони на проведення агітації, більшість політичних сил не припинили свою приховану і явну агітаційну активність, а деякі почали агітувати ще активніше.

Також КВУ змушений констатувати фактичну відсутність реакції з боку територіальних виборчих комісій, в обов'язки яких входить нагляд за дотриманням виборчого законодавства у відповідних населених пунктах і адміністративно-територіальних одиницях, і які, відповідно, зобов'язані припиняти подібні факти незаконної агітації.

Формування й початок роботи територіальних виборчих комісій

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

На жаль, як і прогнозував Комітет виборців України, через недосконалість положень нового Закону про місцеві вибори, територіальні виборчі комісії (ТВК) обласного, районного й міського (міст обласного підпорядкування) рівня в Одеській області сформовано непропорційно, щодо рівної участі всіх потенційних суб'єктів виборчого процесу, і з явним дисбалансом на користь політичних сил, що входять у діючу коаліцію у Верховній Раді України. Це, в свою чергу, може привести до подібної диспропорції в складі інших ТВК і дільничних виборчих комісій, а також до того, що діяльність виборчих комісій, на жаль, буде більш суб'єктивною.

Відсутність пропорційності притаманна й розподілу керівних посад у ТВК. Комітет виборців України вкрай турбує низька кваліфікація й малий досвід роботи членів ТВК. В середньому, тільки близько 50 % членів нових ТВК мають досвід роботи у виборчих комісіях різних рівнів, при цьому досвід роботи саме у ТВК, у середньому, має не більше 15-25%.

Вже на початку своєї діяльності новосформовані ТВК зіштовхнулися з цілим рядом проблем і допустили ряд порушень, а саме:

- недостатнім матеріально-технічним забезпеченням своєї діяльності (неналежні приміщення, відсутність телефонного зв'язку, Інтернету, офісної техніки, канцелярських приладь, текстів Законів про вибори, фінансування);
- відмова керівництва попереднього складу виборчих комісій передавати печатки новим складам і керівництву ТВК;
- ціла низка ТВК (переважно в сільських районах) не провели вчасно перше засідання, низка ТВК дотепер не сформувала мажоритарні округи;
- далеко не всі ТВК дотримуються норми про обов'язковість розміщення матеріалів своїх засідань на інформаційних стендах, про надання повної інформації представникам ЗМІ, а також процедури допуску на засідання ТВК виборців.

Підкуп виборців

В Одеську обласну організацію КВУ систематично надходять повідомлення про те, що потенційні кандидати в депутати або сільські, селищні, міські голови обіцяють або надають виборцям ті або інші послуги з ремонту й благоустрою їх будинків і прилеглих територій, які при цьому супроводжуються агітацією за даного кандидата.

Висування й реєстрація кандидатів

З 27 вересня в Одеській області активно стартував процес висування кандидатів на місцевих виборах. Різні політичні сили по різному підійшли до процесу висування кандидатів. Одні провели відкриті конференції з оповіщенням і запрошенням ЗМІ, що, на думку КВУ, є позитивною практикою, інші обмежилися тільки проведенням коротких брифінгів за результатами партійних конференцій, хтось й зовсім обійшовся без зайвого розголосу.

29 вересня розпочався процес реєстрації кандидатів ТВК, але вже події вечора 28 вересня показали, що навряд чи ця процедура пройде спокійно. Через абсолютно абсурдну норму нового Закону про місцеві вибори, яка визначає, що порядковий номер політичної сили або кандидата в бюлетені залежить від черговості подачі ними документів, а відповідно, і реєстрації в ТВК, вже з вечора 28 вересня в деяких населених пунктах регіону в будинках, де розташовані ТВК й біля них, утворювалися черги із представників політичних сил, які збираються провести всю ніч на ногах, щоб швидше конкурентів ранком 29 вересня подати документи у ТВК і одержати заповітні перші номери в бюлетенях.

Цей ажіотаж вже викликав конфлікти між представниками політичних сил, членами ТВК, співробітниками охоронних організацій, які охороняють будинки, де перебувають ТВК.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Щодо інших аспектів висування, то 27 вересня від участі у боротьбі за крісло одеського міського голови досить несподівано відмовився **Олексій Гончаренко**, який до того заявляв, що балотуватиметься за будь яких обставин, й вів активну боротьбу із своїм батьком **Олексієм Костусєвим** за право бути офіційним кандидатом від ПР на цих перегонах. Зрештою, Гончаренко балотуватиметься другим номером від ПР до облради та по мажоритарному округу до цієї ж ради від цієї ж політсили.

Крім цього, в останній місяць тижня від участі у мерських перегонах відмовилась й заявили про свою підтримку Олексію Костусєву **Світлана Фабрікант** — голова обласної організації “Сильної України”. **Василь Цушко**, якого нещодавно висували в мери його місцеві представники, також заявив, що він не заважатиме Олексію Костусєву у його боротьбі із діючим міським головою.

Основні політичні гравці

На рівні області це ПР, “Сильна Україна”, Народна партія (в першу чергу завдяки **С. Гриневецькому**). Певні перспективи мають також КПУ, “Фронт Змін”, ВО “Батьківщина”.

На рівні міста ПР, “Сильна Україна”, “Фронт Змін” (в першу чергу, завдяки тому що саме від цієї політсили йде діючий мер **Е. Гурвіц**, він же очолює й список ФЗ до міської ради), ВП “Родина”. Певні перспективи мають також КПУ, ВО “Батьківщина”, СПУ, Народна партія.

Наявність тиску влади та застосування адмінресурсу

На жаль, в агітаційну кампанію виявилися втягнені й представники органів виконавчої влади. Так, прем'єр-міністр України, **Микола Азаров**, під час свого візиту в Одесу 23 вересня стосовно місцевих виборів в Одесі допустив висловлення агітаційного характеру.

В Одеську обласну організацію “Комітету виборців України” надходять повідомлення про те, що окремі посадові особи органів виконавчої влади й місцевого самоврядування одеського регіону привселюдно роблять заяви, які містять у собі елементи агітації “за” або “проти” конкретних політичних сил і потенційних кандидатів на посаді міських, районних, селищних, сільських голів.

Крім того, про застосування або побоювання застосування адміністративного ресурсу стосовно себе заявляють і самі суб'єкти виборчого процесу:

Регіональне бюро Одеської обласної партійної організації “Сильної України” заявило про випадки тиску на членів партії з боку політичних конкурентів. Прихильників “Сильної України” і членів партії, потенційних кандидатів у місцеві ради різних рівнів, чиновників з районів області шантажують: або посада й робота, або партбилет “Сильної України” на стіл. У тому числі тиск застосовується на співробітників бюджетних організацій, бізнесменів, представників творчих і трудових колективів”, - сказано в повідомленні прес-служби партії, передає “pro.ua”. Регіональне бюро обласної парторганізації зафіксувало вже 23 скарги від своїх однопартійців і активістів.

Представники одеського міського штабу ПР заявляли активістам КВУ про те, що вони побоюються використання на виборах в Одесі адмінресурсу з боку діючої одеської міської влади.

Участь громадських організацій більш активно стала проявлятися вже наприкінці місяця, коли й сама виборча кампанія вступила в більш активну фазу. НУО в виборчій кампанії відіграють різні функції:

Сприяння чесним виборам

Наприклад, Одеська обласна організація КВУ й під час виборів не полишає активне виконання своєї [місії](#). Зокрема наша діяльність під час виборів зосереджується на таких напрямках як (1) сприяння [усвідомленому вибору виборців](#); (2) комплексне спостереження за виборчим процесом – на сьогодні [проведено дві прес-конференції](#) та [оприлюднено 2 аналітичних звіти](#), не рахуючи численних коментарів; (3) безкоштовна юридична допомога виборцям та [робота "гарячої](#)

ЛЬВІВ

ХЕРСОН

ЧЕРНІГІВ

ЛУЦЬК

ОДЕСА

ХАРКІВ

КИЇВ

СУМИ

ДОНЕЦЬК

[лінії](#)"; (4) активізація виборців і роз'яснення нюансів і процедур нового виборчого законодавства та (5) підготовка членів виборчих комісій та спостерігачів.

Проведення моніторингу виборчої кампанії також задекларувала ГМ "Опора", яка, щоправда, офіційного осередку в регіоні не має. В той же час, на сьогодні жодної прес-конференції чи публічного заходу з презентації висновків свого моніторингу ця організація не провела. Крім цього, за виключенням публічного анонсування своїх моніторингових планів, не робилось ані заяв, ані інших публічних коментарів щодо перебігу виборчої кампанії в регіоні."

Наразі невідомі інші НУО, які б активно брали участь у виборах саме в цій функції.

Натомість з початком виборів активізувалась велика кількість НУО-сателітів тих чи інших політиків або політичних сил. Так, від імені громадської організації "Одеса ХХІ" у серпні-вересні діяла мережа наметів у яких фактично проводилася агітація за одного з потенційних кандидатів в мери Одеси - Олексія Гончаренко.

Інше "громадське утворення" - громадський рух "За Одесу, За Януковича!" - розгорнув активну агітацію на користь ПР та їх кандидатів.

Деякі "громадські організації" навіть вдалися до фізичного протистояння на підтримку своїх кандидатів. Так, 28 вересня біля бізнес-центру "Акварель", де проходила конференція партії "Фронт Змін" Арсенія Яценюка в Одесі по висуванню списку кандидатів в Одеській міській раді й діючого мера Одеси Едуарда Гурвіца в кандидати на посаду Одеського міського голови від даної політичної сили, відбулась сутичка між противниками (ГО "Євреї против Гурвіца" й прибічниками (представники ГО "Свободная Одеса") діючого міського голови.

Хоча залишається велике питання, чи можна вважати представниками громадянського суспільства подібні вищезазначені громадські формування, які, фактично, створюються або перетворюються на бойові загони політичних гравців.

Крім цього, є випадки й менш "прикладної" участі ГО у виборчих баталіях. Так, ціла низка одеських ГО підписалась під [Меморандумом в підтримку діючого міського голови Е. Гурвіца](#).

Ще однією характерною рисою цьогорічних одеських виборів є присутність у списках багатьох журналістів.

Продовжуються ротації серед керівництва РДА.

Президент Віктор Янукович звільнив Михайла Бартка з посади голови Тарутинської районної державної адміністрації Одеської області. Відповідне розпорядження Віктор Янукович підписав 8 вересня. Підставою для звільнення чиновника стала його заява.

Губернатор VS одеський міськвиконком.

У вересні продовжилась публічна критика губернатором діяльності одеського міськвиконкому. Поки що цей конфлікт протікає переважно у віртуальній площині, але цілком вірогідно, що в ході виборів може загостритись й перейти в більш радикальну площину. Особливо, з огляду на те, що діючий губернатор очолив список ПР до Одеської міської ради, а діючий мер Е. Гурвіц знову балотується на посаду міського голови.

Чернігівська область

Місцеві вибори - 2010 в Чернігівській області, на думку експертів, відбуватимуться без відчутного тиску з „центру” та стануть змаганням регіональних еліт й базуватимуться на місцевих ресурсах.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Традиційно на Чернігівщині лідерами перегонів вже кілька виборчих кампаній поспіль ставали Блок Юлії Тимошенко та Партія регіонів. Причому на рівні області та міст обласного значення (міста Ніжин та Прилуки) БЮТ отримував перші місця за популярністю. Стабільний, хоча й не високий, рівень підтримки в області мають комуністи. На останніх місцевих виборах сформувати власні фракції в обласній та чернігівській міській радах змогли також Соціалістична партія України та Блок Литвина.

Перед початком цьогорічних місцевих виборів і партія „Батьківщина”, і Партія регіонів зберігають за собою перші рядки рейтингу. Однак, протягом останніх кількох місяців в трійку лідерів за рівнем підтримки стрімко увійшла „Сильна Україна” Сергія Тігіпка. Ця політична сила збільшила кількість прихильників практично в усіх районах та містах області. Згідно [соціологічних опитувань](#), проведених Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень у вересні 2010 р., на виборах до Чернігівської обласної ради „Сильну Україну” готові підтримати 13,4% виборців (відповідно „Батьківщину” – 18,3%, Партію регіонів – 14,7%, КПУ – 5,4%).

Найбільш цікавий перебіг виборчої кампанії очікується в **обласному центрі**. Головна інтрига – потенційна можливість участі у перегонах Чернігівської громадської організації „Громадська думка”, яка з 2008 р. завдяки низці соціальних акцій здобула значну популярність в м. Чернігові та здатна змінити розподіл сил в обласній та міській радах. Так, за даними соціологічних досліджень, „Громадську думку” на виборах до обласної ради можуть підтримати 5,4% мешканців регіону, а до Чернігівської міської ради – 17%. Зазначена громадська організація не приховує свій зв'язок із потужною місцевою бізнес-групою „Вена”, має значну фінансову та медійну підтримку. Наразі головним завданням для „Громадської думки” є пошук політичної сили, яка б погодилась висунути представників ГО від свого імені, оскільки згідно чинного законодавства суб'єктом виборчого процесу могут бути тільки місцеві осередки політичних партій.

Щодо претендентів на посаду Чернігівського міського голови, то за оцінками місцевих політологів, трьома основними претендентами на цю посаду є: чинний мер **Олександр Соколов**, який з незначною перервою обіймає цю посаду з 2002 р. та має на сьогодні найвищий рейтинг (19,8%); голова ГО „Громадська думка” **Анна Романова**, яку готові підтримати 18,1% чернігівців, та керівник одного з найбільших підприємств регіону „Чернігівське „Хімволокно” **Микола Михалевич** (7,3%), рейтинг якого активно зростає завдяки динамічній передвиборчій діяльності. Таким чином, основна боротьба розгоратиметься між місцевими діячами. Щодо політичної приналежності, Микола Михалевич виступатиме кандидатом від „Сильної України”, Олександр Соколов, що до цього був позапартійний, висунутий кандидатом від Партії регіонів.

В цілому мешканці обласного центру налаштовані активно взяти участь у голосуванні. Однак дані соціологічних досліджень показують, що значна частина жителів Чернігова досі не визначилась з кандидатурою міського голови, а це створює плідний ґрунт для передвиборної агітації.

Найбільш активно провадять виборчу кампанію в місті ГО «Громадська думка» (Анна Романова), Микола Михалевич та Партія регіонів. Розпочали «рекламу брендів» Партія зелених України, **Олександр Кириченко** (кандидат на посаду мера від Народної партії), КПУ, СПУ, партії «Сила і Честь», «Єдиний центр», «Удар Віталія Кличка». Найпоширеніші форми агітації – розміщення реклами на біл-бордах, сіті-лайтах, рекламних щитах, подання матеріалів про кандидатів у друкованих та електронних ЗМІ, тематичні передачі на місцевому телебаченні, агітаційні намети, підтримка проведення та участь у масових спортивних заходах. Активно використовують назви партій та особи лідерів Партія регіонів та „Сильна Україна”. Чернігівський освітній центр „Ініціатива”, що здійснює моніторинг друкованих видань під час виборів, відмічає

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

значне зростання кількості замовних матеріалів ("джинси") у місцевій пресі. Наприклад, ГО «Громадська думка» регулярно подає матеріали пропагандистського характеру у популярній газеті «Еспресо», здійснює ротацію плакатів на біл-бордах, найпершою розмістила по місту значну кількість агітаційних наметів. Крім того, як громадська структура реалізує проект медичного обстеження у мікрорайонах міста.

Чернігівська обласна організація [Єдиний Центр відкриває свої списки](#) для кожного, хто хоче стати депутатом. Під час прес-конференції 30 серпня у Незалежному громадському прес-центрі „Чернігівський вибір” голова Чернігівської обласної організації ЄЦ Володимир Приходько заявив про відкриття своєю політичною силою списків для кожного, хто хоче стати депутатом. Даний проект носить назву [«Відкриті списки Єдиного Центру»](#).

Володимир Приходько пояснив, що Єдиний Центр розпочав проект „Відкриті списки” для того, щоб дати можливість активним громадянам, які мають авторитет у громаді, стати депутатами місцевих рад. Оскільки, нове виборче законодавство ускладнює офіційне висунення Єдиний Центр зацікавлений в тому, щоб депутатські мандати отримали [достойні представники місцевих громад](#) - саме ті люди, які є лідерами у своїх селах та містах.

Чернігівська міська [організація Української народної партії](#) та місцевий осередок Всеукраїнської громадської організації «Українська народна молодь» [разом йдуть на вибори місцевих рад](#).

Таке рішення 9 вересня 2010 року прийнято на спільному засіданні міських організацій УНП і УНМ. Разом з тим, наголошено, що УНП звертається й до інших патріотичних громадських організацій з пропозицією співпраці на виборах до органів місцевого самоврядування. Головні вимоги до кандидатів у депутати: патріотизм, порядність і професіоналізм.

[Чергова політична партія долучилася до процесу попереднього голосування](#), чи чогось на кшталт. Як відомо раніше про процедуру попереднього голосування заявляли «Сильна Україна», ВО «Батьківщина», «Єдиний центр» і от тепер до цього процесу долучилася Прогресивна соціалістична партія України (голова Наталія Вітренко).

[У Експертному клубі «Чиста політика» 15 вересня відбувся круглий стіл](#) на тему «**Особливості чернігівської передвиборчої кампанії**».

[«Сильна Україна» одна з перших політичних сил, що заявила](#) про висунення свого кандидата на пост чернігівського міського голови. Ним став голова Правління ВАТ «Хімволокно» Микола Михалевич. За кількістю реклами цей кандидат швидко вирвався у лідери і, очевидно, буде одною з ключових осіб виборчої кампанії в Чернігові.

[Скромніші позиції у «Фронту змін»](#). Керує силою Арсенія Яценюка в Чернігові політичний мандрівник **Олег Обушний** – заступник голови обласної ради. Покерувавши «Нашою Україною» в її зоряний час, цей політик емігрував до перспективнішого проекту «Фронт змін». Говорять, що пан Обушний буде балотуватися в обласну раду по місту Чернігову.

Представники КПУ висунули першу п'ятірку кандидатів у депутати міської ради: **Михайло Петрущенко, Валерій Солдатов, Іван Клановець, Дмитро Зінін, Роман Давліткужин** (останній також висуватиметься і на посаду чернігівського міського голови).

Чернігівська організація СПУ також висунула першу п'ятірку кандидатів у депутати Чернігівської міської ради: **Каріна Артюх, Валерій Пашков, Ольга Мельничук, Володимир Стельмах**, а [очолюватиме список в міську раду](#) керівник міського осередку СПУ **Дмитро Герасименко**. З кандидатурою на посаду мера ще не визначилися.

[Українська народна партія у Чернігові висувати кандидата](#) на посаду міського голови не буде. А виборчий список у них очолить **Володимир Ступак**.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ РЕФОРМ

Лідером у партійному списку «Єдиного Центру» по місту виступає **Вадим Антошин**, по області – **Микола Лаврик**. Кандидата на посаду міського голови дана партія не має наміру висувати.

Згідно чинного законодавства громадська організація не має права брати участь у виборах, тому зараз ведуться переговори щодо підтримки об'єднання «Громадська думка» якоюсь з партій. Списки кандидатів у депутати ще уточнюються. Щодо кандидатури на посаду міського голови – **Анна Романова**.

Кандидатура на посаду мера від Народної партії уже затверджена – це **Олександр Кириченко**. Партійні списки ще уточнюються.

Сергій Аверченко, голова [Чернігівської обласної організації партії „УДАР”](#) Віталія Кличка заявив, що партія братиме участь у виборах до Чернігівської обласної, а також до всіх районних рад. 27 та 29 вересня відбудуться партійні конференції, на яких будуть затверджені кандидати до рад всіх рівнів за партійними списками та мажоритарними округами. Кандидатом на посаду мера Чернігова від даної партії виступатиме [Костянтин Іванов, президент Чернігівської торгово-промислової палати](#).

Зважаючи на наближеність до столиці, зручне географічне розташування та наявність розвиненої промисловості інтерес для політичних сил становить місто обласного значення **Прилуки**, де на сьогодні основними гравцями залишаються місцеві осередки ВО «Батьківщина» та Партії Регіонів. Певну конкуренцію в боротьбі за електорат вказаним партіям складуть представники «Сильної України» та «Фронтів Змін». Серед можливих кандидатів на посаду міського голови є місцеві жителі, зокрема: діючий мер **Юрій Беркут**, колишній міський голова **Микола Бабій**, голова міської організації партії «Сильна Україна» **Микола Рожко**, представник політичної партії «Фронт Змін» **Олександр Козик**. Як партія «Батьківщина», так і Партія Регіонів власних кандидатів на посаду міського голови не висувають, а намагатимуться підтримати вже відомих осіб, щоб у такий спосіб, використовуючи їх популярність, отримати від співпраці політичні дивіденди для власної політичної сили. Згідно останніх опитувань, проведених представниками ПР, лідером у мерських перегонах є діючий міський голова Ю.Беркут, а тому його кандидатуру найімовірніше підтримає вказана політична сила. В свою чергу ВО «Батьківщина» зробить ставку на М.Бабія, акцентуючи увагу на недоліках роботи нинішньої влади.

На даний час нових політичних особистостей не має. Виборча активність громадян залишається низькою, оскільки населення не вірить в реальні позитивні зміни після проведення виборів.

Першим етапом [виборчої кампанії](#) на Чернігівщині стало формування обласних, районних та міських виборчих комісій. [Згідно постанови ЦВК від 15.09.2010 р. №355](#) (додатки 639-664) в Чернігівській області утворено [1 обласну](#), 3 міські (Чернігів, Ніжин, Прилуки) та 22 районні виборчі комісії, до складу яких увійшли представники 21 політичної партії. Керівні посади розподілено між представниками 17 політичних сил.

[3 26 ТВК області 24 складаються із 18 членів](#), 2 – з 17 (Бобровицька та Варвинська районні виборчі комісії). Голова, заступник голови та секретар виборчої комісії в усіх ТВК є представниками різних політичних сил. Максимальну кількість представників (по 3 особи) в регіональних ТВК всіх рівнів мають Комуністична партія України, Народна партія та Партія регіонів. Далі за чисельністю представників та географічним охопленням йдуть Партія „Батьківщина”, Українська народна партія та Партія захисників вітчизни. Лідером в області за кількістю посад в ТВК є ВО „Батьківщина”, представники якої є головами у 26,9% комісій, секретарями – у 11,5% та заступниками голів – у 7,7%. Членами Партії регіонів є голови 23,1% виборчих комісій, Народної партії – 15,4%.

Загалом питома вага представників правлячої коаліції (Партія регіонів, КПУ та Народна партія) в загальній чисельності членів ТВК в Чернігівській області складає 50,2% (в т.ч. обласна ТВК

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

– 50,2%, міські ТВК – 50,0%, районні ТВК – 50,3%). І хоча частка зазначених політсил в структурі керівних органів ТВК становить приблизно третину (32,1%), вони очолюють в середньому 2 з 5 ТВК (42,3%). Така ситуація певною мірою порушує принцип рівного представництва політичних сил у комісіях, проте, чи вплине вона на перебіг та результати голосування покаже час.

Явних ознак цензури не зафіксовано, разом з тим представники опозиційних політичних сил намагатимуться надавати розголосу будь-яким інцидентам між представниками ЗМІ та владними структурами, роблячи заяви про утиски демократії. Більшість матеріалів в період передвиборчої кампанії є проплаченими, оскільки мас-медіа використовує вказаний період для заробітку.

Незважаючи на те, що офіційна агітаційна кампанія на кінець вересня ще не стартувала, кандидати на посаду міського голови проводили активну завуальовану агітацію у вигляді концертів та меценатських акцій.

Ротації у місцевій владі та політичних елітах

Початок осені на Чернігівщині відзначився деякими змінами у складі правлячих кіл та політичних еліт. 27 серпня під час тридцять першої сесії обласної ради депутати прийняли рішення [«Про загальний склад \(кількість депутатів\) обласної, районної та міських рад Чернігівської області шостого скликання»](#). Віднині загальний склад (кількість депутатів) чернігівського обласного представницького органу після чергових виборів становитиме 100 депутатів. [Депутати також прийняли рішення про призначення](#) на посаду генерального директора комунального закладу Чернігівської обласної ради «Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» **Аліни Лук'яненко** та продовжили дію трудового контракту з генеральним директором комунального підприємства Чернігівської обласної ради «Ліки України» **Світлою Пасталицею**.

[Новим лідером Чернігівської обласної організації Аграрної партії України \(АПУ\)](#) обрано начальника головного управління агропромислового розвитку облдержадміністрації [Анатолія Максака](#). Вибори голови обласної організації відбулись під час третьої обласної партійної конференції, яка відбулася у Чернігові за участі делегатів з районів та міст регіону.

Політичні конфлікти

14 вересня 2010 року [Чернігівська обласна партійна організація ВО «Батьківщина» подала позов до Київського апеляційного адміністративного суду на Центральну виборчу комісію](#) щодо визнання протиправними та про часткове скасування двох пунктів Роз'яснення Центральної виборчої комісії «щодо формування складу територіальних виборчих комісій під час проведення чергових виборів депутатів Верховної Ради автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів 31 жовтня 2010 року» від 09.09.10 № 343.

В пункті 2.1 згаданого Роз'яснення ЦВК вказується, що до подання кандидатур додаються ксерокопії першої та другої сторінок, а також сторінки із зареєстрованим місцем проживання громадянина України. Насправді Закон України «Про вибори депутатів Верховної ради АРК, місцевих рад та сільських, селищних голів» не вказує, що кандидати в депутати повинні подавати ксерокопії паспорту. Для реєстрації кандидатів потрібна заява особи та копія свідоцтва про реєстрацію місцевої організації партії, засвідчена в установленому порядку (п. 10 ст. 22 Закону).

В пункті 3.3 Роз'яснення ЦВК вказується, що партії, що об'єдналися у одну депутатську фракцію у Верховній раді України поточного скликання, можуть подати до складу відповідної територіальної виборчої комісії не більше ніж три кандидатури. Проте Закон України «Про вибори депутатів Верховної ради АРК, місцевих рад та сільських, селищних голів» вказує, що подавати кандидатури до складу територіальних виборчих комісій мають право не фракції зареєстровані у

Львів

Херсон

Чернівці

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Верховній раді України, а всі зареєстровані в установленому законом порядку місцеві організації політичних партій (п. 2 ст. 22 Закону).

Відповідно партійна організація ВО «Батьківщина» вимагає скасувати пункти Роз'яснення ЦВК № 343 від 09.09.10., які не відповідають вимогам Закону України «Про вибори депутатів Верховної ради АРК, місцевих рад та сільських, селищних голів».

Українська соціал-демократична партія (УСДП) вимагає від Центральної виборчої комісії (ЦВК) переглянути рішення про формування складу обласних, районних і міських територіальних виборчих комісій, дотримуючись при цьому паритетного принципу призначення членів цих комісій. Про це заявили на прес-конференції в агентстві «Інтерфакс-Україна» у вівторок представники регіональних організацій УСДП. За словами члена правління політради УСДП, голови Чернігівської обласної ради Наталії Романової, в Чернігівській області з 79 кандидатур, поданих УСДП, ЦВК внесла до складу тервиборчкомів лише п'ять кандидатур, тоді як від ВО «Батьківщина» – 59. При цьому не всі представники «Батьківщини», внесені до складу комісії, мають досвід участі у виборах, наголосила Н.Романова. Вона зазначила, що УСДП уже направила до ЦВК листа зі своїми вимогами.

Соціально-економічна складова місцевої політики

Дуже продуктивною в плані нововведень була 53-а сесія Чернігівської міської ради 5 скликання, яка відбулася 16 вересня. Незважаючи на складну ситуацію з виконанням міського бюджету на розгляд сесії внесені зміни до бюджету, які передбачають виконання першочергових завдань, поставлених міським головою Олександром Соколовим.

Враховуючи, що на території м. Чернігова розміщено 101 потенційно небезпечний для населення та території об'єкт, і, як наслідок, постійно існує ризик виникнення аварій техногенного походження, міська рада затвердила **"Програму створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їхніх наслідків у м. Чернігові на 2011-2015 роки"**. Програма передбачає створення місцевого та об'єктових матеріальних резервів з метою використання їх у разі загрози виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, ліквідації цих надзвичайних ситуацій та їхніх наслідків.

З метою запобігання виникненню нещасних випадків і надзвичайних ситуацій на водних об'єктах та реалізації державної політики у сфері охорони життя людей на водних об'єктах депутати схвалили також "Програму з охорони життя людей на водних об'єктах у м. Чернігові на 2011 – 2015 роки". Виконання Програми має забезпечити ефективність заходів щодо попередження надзвичайних ситуацій та загибелі людей на водних об'єктах, а також, підвищити якість та ефективність роз'яснювально-пропагандистської роботи серед населення щодо правил поведінки на воді та надання першої домедичної допомоги потерпілим.

Міська рада затвердила рішення "Про зменшення шкідливого впливу куріння тютюнових виробів на здоров'я населення на території м. Чернігова", яким заборонено куріння тютюнових виробів у громадських місцях та місцях масового відпочинку людей, окрім спеціально облаштованих місць для куріння. Проект рішення було розроблено представниками Чернігівського обласного осередку громадської організації «Демократичний Альянс» і винесено на розгляд сесії депутатом міської ради **Ганною Василівною Якубовою**. Відтак курити тепер не можна в місцях відпочинку населення - парках, скверах, міських пляжах, де для цього повинні бути облаштовані спеціальні місця. Вільними від тютюнового диму визнані також території (чи 10-метрові зони), прилеглі до дитячих майданчиків, медичних та освітніх закладів, спортивних споруд, церков і зупинок громадського транспорту. Окрім того, курити заборонено в місцях проведення масових заходів.

Експертне середовище Чернігова – відомі чернігівські громадські діячі та журналісти визначило **10 найактуальніших проблем Чернігова:**

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

1. Відсутність сприятливих умов для розвитку туристичної сфери.
2. Відсутність земельного кадастру та «дерібан» чернігівської землі.
3. Проблема з утилізацією побутових відходів.
4. Енергозбереження в закладах комунальної сфери.
5. Необлаштованість прибудинкових територій (відсутність дитячих майданчиків тощо).
6. Стихійна забудова паркових зон.
7. Відсутність громадських туалетів.
8. Необхідність реконструкції доріг і тротуарів, будівництва паркінгів.
9. Брак місць у дитячих садочках за місцем проживання.
10. Фінансування міських програм у різних сферах.

Ця топ-десятка була сформована під час [«мозкового штурму»](#) у рамках громадської кампанії «Чернігівські вибори – змагання конструктивних пропозицій». Реалізують кампанію громадські організації Освітній центр «Ініціатива», Поліський фонд міжнародних і регіональних досліджень, експертний клуб «Чиста політика». Наступний крок – направити цей перелік кандидатам та політичним партіям і отримати від них конкретні відповіді, як вони будуть долати ці проблеми.

Цікаво, що висновки експертів не завжди збігаються з думкою громадськості. Результати [соціологічного опитування Поліського фонду щодо десяти найактуальніших проблем](#) Чернігова виявили інші пріоритети. 27 серпня їх оприлюднив віце-президент Фонду Юрій Вдовенко.

Так, за його словами, чернігівців найбільше хвилюють: зміна тарифів на газ (32,5%), якість медичного обслуговування (28%), створення нових робочих місць (25%), а також робота ЖРЕДів, якість питної води у Чернігові, ремонти доріг, стан р. Стрижень та поширення наркоманії, алкоголізму.

43,6% опитаних жителів Чернігова вважають, що в місті «все йде не так, як треба» (в цілому по Україні так гадають близько 32% населення). 20,5% чернігівців складно відповісти на запитання «Що відбувається сьогодні в Чернігові?» В тому, що «нічого не відбувається», переконані близько 19% респондентів. І лише 16% перебувають у доброму гуморі і позитивному настрої - вони вважають, що «все йде так, як треба».

Відповідно до даних цього ж [соціологічного дослідження](#), роботою Чернігівського міського голови цілком задоволені 2,8% респондентів. «Скоріше добре, ніж погано» діяльність **Олександра Соколова** оцінюють 19,5% чернігівців. «Ні добре, ні погано» про роботу мера висловилися 29,6% опитаних, а «погану» і «дуже погану» оцінку йому поставили 38% чернігівців. Приблизно такі ж оцінки від електорату отримала діяльність депутатів Чернігівської міської ради. Так, «дуже добре» і «скоріше добре» про них думають 0,8% і 9,8% опитаних. Ні шкоди, ні користі від роботи депутатів не відчувають 25,8% чернігівців. А «скоріше погано» та «дуже погано» їхні дії оцінюють 16,7% та 25,8% респондентів. Понад 20% чернігівців не змогли визначитися з оцінкою діяльності депутатського корпусу.

Слід зазначити, що Чернігівська міська організація партії [«Батьківщина» вже відмовилася надавати відповіді громадським організаціям міста щодо бачення вирішення 10 найактуальніших проблем](#) міста Чернігова. «Вважаємо, що це не є основними проблемами нашого міста» - йдеться у листі, що надійшов на адресу Чернігівського освітнього центру «Ініціатива» за підписом голови партійної організації **О.В. Русіна**.

Херсонська область

Серед характерних рис передвиборчої кампанії в Херсонській області варто відзначити наступні.

Концентрація адміністративних важелів впливу в руках однієї політичної сили – Партії регіонів.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Якщо на минулих місцевих та парламентських виборах ми спостерігали певну конкуренцію серед керівників органів місцевого самоврядування, які належали до різних політичних партій так званого «білого-блакитного спектру», тобто тих, хто підтримує Віктора Януковича. Зараз спостерігається зворотній процес – перехід керівництва до однієї політичної партії – Партії регіонів. Конфлікти на партійному ґрунті між керівниками райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування відходять у минуле, бо всі вони стають членами однієї партії.

Збирання місцевих еліт в лавах Партії регіонів з метою знищення можливостей партійної конкуренції

Цей процес відбувається в кращих радянських традиціях «добровільно-примусово». Як розповідають очевидці, проводяться бесіди в кабінетах районного керівництва. «Впливовим» та «авторитетним» людям пропонується вступити в Партію регіонів та підтримати її на виборах.

На цьому фоні збільшується череда публічних конфліктів в лавах Партії регіонів майже в усіх містах та районах області.

Завдяки значній акумуляції представників різних груп впливу та місцевих бізнес еліт в партії влади виникло безліч конфліктів, які стають публічними. Особливість природи цих конфліктів – акумулюються в лавах однієї політичної сили не особистості, які можуть провести ротацию на місцевому рівні та через механізм здорової конкуренції хоча б усередині однієї політичної партії оновити місцеву владу. Акумулюються ресурси місцевого бізнесу під дахом вже існуючих владних груп. При цьому спроби оновлення майбутніх списків та здорової конкуренції між старими та новими членами Партії регіонів не відбувається.

Наприклад, в Херсоні наприкінці серпня міська організація Партії регіонів виключила зі своїх лав одну з найвідданіших представниць цієї партії А.І. Ротову, яка ще у 2004 р. активно захищала Віктора Януковича, а тепер [могла стати одним з кандидатів на посаду Херсонського міського голови замість замість діючого регіонала Володимира Сальдо](#).

У приморському місті Скадовськ виникла подібна ситуація. Районна конференція Партії регіонів [відмовилася навіть розглядати та ставити на голосування](#) альтернативну кандидатуру діючому Скадовському міському голові О.Гаврішу відомого місцевого діяча Анатолія Керекелицю, якого запропонувала висунути один з первинних осередків регіоналів.

Відбувається монополізація впливу з боку провладних сил й у територіальних виборчих комісіях.

Цей процес можна проілюструвати твердженнями представників БЮТу про те, що за їхньою квотою в комісії масово пройшли представники УСДП (Української соціал-демократичної партії, яка входить до блоку БЮТ) з великою кількістю порушень. Наприклад, в кількох районах області керівники місцевих осередків УСДП стверджують, що не підписували ніяких документів по делегуванню своїх членів до комісій. В одному з районів, а саме у Верхньорогачицькому, подання до ТВК від імені УСДП зробив керівник районної організації Української селянсько-демократичної партії (скорочено теж УСДП). В результаті, від парламентської квоти БЮТ [в територіальних виборчих комісіях опинилися значна кількість осіб, які на минулих виборах працювали від Партії регіонів](#).

В області збільшився рівень силового протистояння

Результатом концентрації адміністративного, організаційного та фінансового впливу в одних руках – тих місцевих представників, які зараз знаходяться при владі, посилилася кількість випадків силового протистояння між «провладною» частиною регіоналів та тими, хто міг йти від регіоналів, але був відсунутий конкурентами.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Наприклад, у Херсоні 29 вересня [податкова міліція спробувала виконати силову виїмку документів](#) у відомого херсонського бізнесмена Владлена Гіріна, який йде на вибори з яскравою популістською програмою проти діючого міського голови та зумів зібрати у своїх лавах значну кількість незадоволених звичайних регіоналів. Протестні акції цього кандидата завжди супроводжувалися прапорами ПР та закликами до центральних лідерів ПР навести порядок в обласному центрі.

Основні політичні гравці

Звичайна партійна класифікація остаточно втратила сенс на місцевому рівні. Головним гравцем на місцевих виборах залишився адміністративний ресурс, який проводить мобілізацію в лави однієї політичної сили – Партії регіонів.

Наприклад, [в партійному списку ПР в Херсонську міську раду](#) на прохідних місцях розташувалися колишні бютівці, представники народної партії, авторитетні позапартійні та нині діючі депутати-регіонали.

Іншою особливістю буде великий похід представників середнього та малого бізнесу до місцевих органів влади. Прохідні місця у провідних партіях завчасно були розподілені, тому були задіяні всі існуючі партійні організації. [Наприклад, станом на 4 жовтня в тій же Херсонській ТВК було зареєстровано 40 \(!\) партійних списків.](#)

В більшості своїй [боротьба розгорнеться між різними бізнес-угрупованнями, які будуть використовувати демонстративну лояльність](#) до нині діючого Президента Віктора Януковича й в будь-якому разі, перемогу отримає нині діючий чи потенційний член Партії Регіонів.

Наявність тиску влади та засовування адмінресурсу

Головною особливістю цих виборів буде [збільшення в разі тиску влади](#), концентрації адміністративного ресурсу в одних руках, залучення правоохоронних органів для забезпечення інтересів влади у просуванні своїх кандидатів до місцевих рад. Наразі в органах внутрішніх справ плануються значні кадрові зміни.

Звичайною практикою стали збори сільських голів у районних центрах, під час яких вимагається від них підтримки провладної партії або відмови у балотуванні на виборах.

Органи влади намагаються «продавати» всі потрібні рішення через залякування (в іншому розділі вже згадувалася історія з силовим захопленням податкової міліції одного з підприємств кандидата у міській голови Владлена Гіріна, які буде відбирати голоси звичайних регіоналів у нині діючого Херсонського міського голови.

Черговим проявом силового варіанту стало [силове протистояння в Херсонській міській виборчій комісії](#) в перший день висування партійних списків 29 вересня 2010 р.

Представники міської організації Партії регіонів не змогли здати документи першими та були позбавленні право зайняти перше місце в бюлетені. Тому було ініційовано засідання ТВК, на якому всупереч здоровому глузду відмінили прийом всіх документів від партій та оголосили новий прийом документів, який й відбувся завдяки «допомозі» невідомих осіб, які заблокували вхід до ТВК, поки там здавали документи представники Партії регіонів. В результаті в приміщенні ТВК сталася бійка та був викликаний спецназ.

Залученість громадянського суспільства до кампанії

Структури громадянського суспільства у зв'язку із своєю різноманітністю виконують в місцевих виборах різні функції. Частина громадськості пішла на вибори у складі різних політичних партій. Була й спроба організаційно [оформити найбільш громадсько активних діячів у склад однієї політичної партії](#), щоб спробувати цілеспрямовано сприяти на формування майбутніх рад

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

Громадські організації, що об'єдналися навколо ГАУ запропонували політичному середовищу укласти Суспільний договір між громадськістю та партіями та зафіксувати в ньому всі актуальні проблеми територіальних громад, які потрібно буде вирішувати в майбутніх радах. Наразі, процес обговорення Суспільного договору триває. Частина громадських організацій, що обслуговує нині діючу владу виступає за консолідацію зусиль навколо влади. Низка незалежних громадських об'єднань оголосила про проведення моніторингу дотримання законності проведення виборчої кампанії

Загалом підсумовуючи варто відзначити **наступні тенденції**:

- Цьогорічна виборча кампанія буде жорстокою та брудною з силовим протистоянням різних кандидатів та політичних сил у тому числі у зв'язку із законодавчими обмеженнями контролю за дотриманням законодавства.
- На сьогодні головною проблемою вбачається концентрація адміністративного ресурсу на користь однієї політичної сили та його надмірне застосування.
- Традиційно буде велика кількість проблем, що пов'язані з організацією та проведенням голосування.

Характерними рисами також є

- концентрація адміністративних важелів впливу в руках однієї політичної сили – Партії регіонів.
- збирання місцевих еліт в лавах Партії регіонів з метою знищення можливостей партійної конкуренції
- на цьому фоні збільшується череда публічних конфліктів в лавах Партії регіонів майже в усіх містах та районах області.
- відбувається монополізація впливу з боку провладних сил й у територіальних виборчих комісіях.
- в області збільшився рівень силового протистояння
- зменшення впливу незалежного громадського середовища на виборчі процеси, тому що більшість громадських організацій є розпорошеними та беруть участь у виборах
- у будь-якому разі в результаті перемоги на виборах різних політичних сил, концентрація влади у представників Партії регіонів продовжиться.

Окремо варто відзначити **ситуацію**, що склалась у **Херсоні**

Міський голова за останні три роки жодного разу не проводив публічних звітів. Громадськість Херсона неодноразово вимагала від Херсонського міського голови Володимира Сальдо провести публічний звіт про свою діяльність, як це передбачається Законом про місцеве самоврядування. Це питання неодноразово піднімалася на сесіях міської ради. Закликали прозвітувати міського голову й громадськість. Так, в червні цього року на громадських слуханнях щодо збереження від вирубки парку Ювілейного було внесено в Резолюцію вимога про проведення міським головою свого публічного звіту.

Й ось, 14 вересня Херсонський міський голова В.В.Сальдо вирішив провести свій публічний «щорічний» громадський звіт у приміщенні Херсонського Академічного музично-драматичного театру ім.М.Куліша. На жаль, цей захід планувався бути максимально закритим. Про нього не було оголошень ні в місцевих ЗМІ, ні на телебаченні та міському радіо. Навіть серед журналістів не була поширена інформація у звичний спосіб (прес-служба Херсонського міськвиконкому проводить щоденне електронне розсилання інформації для всіх бажаючих журналістів). Натомість запрошували на звіт окремих журналістів за телефонними дзвінками та вимагали від них обов'язково взяти ці самі запрошення.

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

В день проведення звіту біля будівлі театру зібрався натовп приблизно в 500 городян, які вивісили плакати із закликом провести відкритий звіт міського голови. Група журналістів та громадських діячів й депутатів Херсонської міської ради в кількості більше десяти осіб намагалася пройти на відкритий, згідно закону захід, демонструючи всі можливі посвідчення (депутатські, журналістські). Але представники Херсонського міськвиконкому, які були на вході не пропускали ні журналістів, ні представників громадських організацій, ні депутатів міської ради на відкритий звіт.

Присутня міліція самоусунулася від втручання в події, що розгорталися біля входу. Лише після особистого звертання голови Херсонської обласної організації КВУ, редактора газети «Вільний вибір» Дементія Білого до відразу двох заступників голови Херсонської облдержадміністрації В'ячеслава Білого та Андрія Яценко, заступник Херсонського міського голови Микола Соловійов пообіцяв пропустити журналістів, депутатів та громадських діячів.

Але як виявилось, пропустили лише частину журналістів та представників громадських організацій. Іншу частину працівники Херсонського міськвиконкому заблокували. При цьому порушенні громадського порядку та діючого законодавства були присутні офіцери міліції, які лише мовчки спостерігали, навіть відмовляючись представлятися. У цій ситуації голова Херсонської обласної організації КВУ, редактор газети «Вільний вибір» Дементій Білий вирішив проінформувати Херсонського міського голову В.В.Сальдо про порушення законодавства та про те, що журналістів та депутатів люди, які відмовляються представлятися не пускають на відкритий звіт.

У театральній залі, де щойно розпочався звіт, Дементій Білий публічно поінформував про ситуацію, що склалася. Замість того, щоб надати команду технічним працівникам розібратися, *на Дементія Білого фактично накинулися два заступники Херсонського міського голови Юрій Христинич та Микола Соловійов. Перший привселюдно став ображати Дементія Білого. Після того, як останнього випхнули із залу два невідомі почали його відразу бити по обличчю. При цьому один тримав його за руки, інший бив. Дементій Білий, захищаючись відмахнувся від нападників фотоапаратом та наніс пошкодження одному з нападників. Згодом одного з нападників, який виявився відомим у місті бізнесменом та Дементія Білого госпіталізували.*

Результати події

Суворовська районна прокуратура відкрила карну справу за фактом нанесення тілесних ушкоджень редактору газети «Вільний вибір» Дементію Білому. Дільничий склав адміністративний протокол про скоєння Дементієм Білим хуліганства. Копію протоколу журналісту не було надано. На сьогодні прокуратура оголосила догану дільничному за порушення КПК при складанні протоколу.

Міська влада розпочала справжню кампанію дискредитації голови Херсонської обласної організації КВУ Д.В.Білого, представляючи, що саме той влаштував бійку в театрі. В провладних газетах (офіційному «Херсонському віснику» та «Горожанці») стали друкуватися викривлені статті). Громадські організації області та громадська рада при Херсонській облдержадміністрації висловили своє обурення подіями що сталися та наразі вимагають від В.В.Сальдо повторного проведення звіту за всіма нормами законодавства.

На знак протесту щодо порушень, які мали місце при проведенні громадського звіту та у зв'язку із закритістю проведення звітів, частина членів виконавчого комітету Херсонської міської ради вирішили бойкотувати засідання комітету. Своє обурення подіями висловили представники ряду політичних партій та громадських Мереж.

ЛЬВІВ

ХЕРСОН

ЧЕРНІГІВ

ЛУЦЬК

ОДЕСА

ХАРКІВ

КИЇВ

СУМИ

ДОНЕЦЬК

МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ РЕФОРМ

МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ РЕФОРМ

Мережа підтримки реформ є самоврядною платформою, що об'єднує організації громадянського суспільства, які поділяють ідеологію реформ, працюють задля формування суспільного запиту на реформи, сприяння їх втіленню, а також створення клімату для консолідованої та усвідомленої підтримки проекту модернізації України.

Місією Мережі є якісне оновлення України шляхом сприяння впровадженню реформ на основі демократичних цінностей.

На етапі започаткування **Мережі** було проведено національну кампанію з підготовки та обговорення концептуального документу «Модернізація України: визначення пріоритетів реформ», на основі якого було розроблено «Дорожню карту реформ для громадянського суспільства» та проведено Національний Консиліум Мережі підтримки реформ. Ця кампанія стала спробою об'єднати авторський колектив з понад сорока провідних незалежних українських аналітиків задля того, аби запропонувати суспільству експертне бачення пріоритетності реформ та залучити активні громадські осередки до їх обговорення та просування на національному та регіональному рівнях, вироблення бачення модернізації як процесу якісного оновлення країни.

В подальших планах **Мережі** зосередження на ключових реформах та розробка відповідних національних та регіональних кампаній, зокрема особлива увага буде приділена питанням демократії участі та механізмів залучення громадян до процесу прийняття рішень, моделі амін-територіальній реформи та місцевим виборам; участь України у ініціативах в рамках Східного Партнерства.

Більш детальна інформація про Мережу підтримки реформ може бути отримана за наступним посиланням або у регіональних координаторів Мережі.

Секретаріат **Мережі підтримки реформ**:

Катерина Сідаш, тел: +38 (044) 531 37 68 (офіс), e-mail: kateryna@laboratory.kiev.ua

Андрій Козут, тел: +38 (063) 617 97 05, e-mail: andriy@kohut.in.ua

Львів

Херсон

Чернігів

Луцьк

Одеса

Харків

Київ

Суми

Донецьк

МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ РЕФОРМ

Заява Мережі підтримки реформ, Комітету виборців України та Громадянської Асамблеї України

Мережа підтримки реформ, Комітет виборців України та Громадянська асамблея України вважають неприпустимими випадки перешкоджання доступу громадськості до інформації про роботу органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, особливо напередодні чергових місцевих виборів. Наше глибоке обурення викликають непоодинокі випадки фізичного насильства щодо громадських діячів, котрі здійснюють моніторинг виборчої кампанії.

Зокрема, 14 вересня 2010 року у Херсоні під час звіту міського голови Володимира Сальдо невідомими було побито голову Херсонського відділення Комітету виборців України, регіонального координатора Мережі підтримки реформ у Херсонській області та журналіста газети «Вільний вибір» **Дементія Білого**. В порушення законодавчих гарантій журналістської діяльності охорона спочатку не пропускала його (а також інших журналістів та декількох опозиційних депутатів) до зали, де звітував мер, а пізніше невстановлені особи нанесли Дементію Білому ряд ушкоджень після того, як він намагався публічно звернутися до міського голови щодо з'ясування ситуації із закритістю заходу. В результаті журналіст отримав гіпертонічний криз та струс мозку.

Комітет виборців України, Мережа підтримки реформ та Громадянська асамблея України вбачають в діях невідомих осіб злочини, відповідальність за які передбачена, зокрема, Кримінальним кодексом України: перешкоджання журналістській діяльності; нанесення тілесних ушкоджень. Крім того, інцидент учерговий раз завдає шкоди міжнародному іміджу країни, особливо напередодні головування України у Комітеті міністрів Ради Європи (травень — листопад 2011 р.).

Ми звертаємось до органів державної влади України з тим, щоб вони згідно із законами і Конституцією відреагували на ситуацію та вжили відповідних санкцій. Зокрема, наш заклик стосується **Президента України, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, Комітету Верховної Ради з питань свободи слова та інформації, а також Комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин.**

Звертаємось до міжнародної спільноти (зокрема — до організації «**Репортери без кордонів**») з тим, щоб описаному інциденту, який перебуває в руслі тенденції згортання демократії в Україні, було надано міжнародного розголосу та відзначено у відповідних звітах моніторингових організацій.

Нарешті, ми закликаємо міського голову Херсона **Володимира Сальдо** публічно вибачитись перед Дементієм Білим за інцидент, який стався на заході, організованому міською владою, і провести ще один звіт перед громадою міста за присутності на ньому всіх охочих.

16.09.2010